(IDIOMA ESPERANTO) PORTE PAGADO

RENOVIGO

(RENOBASION)

DULINGVA REVOLUCIA GAZETO

ELDONATA DE EDITORIAL LUMEN, DE MEKSIKO

¡ LIBERON PER STUDADO KAJ LABORO !

Rejistrado en el Korreo de la Metrópoli komo Artikulo de 2a. Klase el 2 de Febrero de 1937.

JARO IV ★ JESUS AMAYA, DIR. AP. 59, MEJIKO, MEKS., NOVEMBRO 15 1938. ★ NO. 17

REALKOMODIĜOJ?

DE TEMPO al tempo, ĉio en la universo skuiĝas por trovi novan pozicion. Kompreninte tiun principon, oni ne plu miros pro la oftaj realkomodiĝaj movoj en landlimaj aferoj. La homo estas migranta estaĵo. Tion pruvas la historio de ĉiu ajn epoko. Tial la konflikto pri posedo de lando ĉiam estos, ĉar eĉ en la plej malgranda loko loĝas homo naskita aliloke, k li ion posedas dum multaj enlandanoj posedas nenion, el kio originas envion, malamon, malpacon, ktp.

Ameriko povus enhavi krom la nunan enloĝantaron, ĉiujn la turmentitajn eŭropajn popolojn, k redoni al ili la perditan pacon k feliĉon. Tie kuŝas la malsameco inter amerikano k eŭropano: tiu-ĉi preskaŭ denaske sentas k timas la mizeron, pro tio li penegas ŝpari k akapari: dume, la amerikano elportas la malriĉecon, sen multe suferi, elspezante aŭ forĵetante facilanime kion li perlaboras, kion li iamaniere elprenas el la aliaj. Plie, malestas en Ameriko la abomenindaj rasaj malamoj, k la eksterlandano kiu edziĝas enlandaninon estas elkore bonvenigata.

La malbonaĵoj el la Malnova Mondo atingas nin k nune ĉiuj la amerikaj registaroj malfaciligas la eniron de eksterlandanoj, ne pro politikaj sed pro ekonomiaj kialoj; se oni daŭras pretendi, kiel faras Germanio, ke la lando kien eksterlandanoj estis permesataj eniri, iĝu eksterlanda teritorio, la enmigrado estos ankoraŭ pli malfacila. Méjiko ĉiam akceptis volonte la eksterlandanojn, k nune tion limigas tial ke lastatempe ĝi estis devigata reenmigrigi duonmilionon da meksikanoj elpelitaj el Usono, kie ankoraŭ restas plia miliono k duono; la konflikto kun la petrolmastroj estiĝis pro ilia senkompatema monavideco k stulteco kiu kredigis ilin sin trovi ĉe la centra Afriko manumante duonbestecan sklavaron.

Ĉiam pli videbla estas la dekadenco de la Malnova Mondo, el kie ni la "barbaroj" esperis dum longa tempo, instruon, ekzemplon. Eble, se oni ne montras baldaŭan reagon kiu pruvos moralan grandecon, Ameriko ne plu atentos la freneziĝintan kontinenton. Kio nune okazas tie ne plu estas simpla realkomodiĝo de rasoj sed hontiga perdo de ĉio granda k bona. Ĉu la ĥaoso venos?

KIUJ POVOS MIGRI MEJIKON DUM LA JARO 1939

SENLIMKVANTE EL AMERIKO, PO 1000 EL EŬROPO K PO 100 EL ALILOKE

POST LA PRESIGO de nia artikolo "Realkomodiĝoj?", la meksika registaro, pere de ĝia Sekretario de Internaj Aferoj, dispublikigis la tabelojn pri la enmigropermeso dum 1939; tiu dokumento konfirmas ion el kio ni diras en la primenciita skribaĵo k pliklarigas alion. Jam alian fojon ni publikigis tie-ĉi noton por respondi are al la oftaj pridemandoj; nune, pro la seriozaj kondiĉoj en Eŭropo k alie, la afero estas ankoraŭ pli interesa k necesa précipe por la gvido de forkurantoj, pro tio ni tradukas mallongigite la enhavon de la grava dekreto. Jen ĝi estas:

Dum 1939, povos eniri Méjikon, SEN LIMIGO DA NOMBRO, homoj kiuj, krom plenumi la regularajn kondiĉojn de la Leĝo pri Enloĝantaro, estas nacianoj de iu lando en Ameriko komprenite Kanado (escepte Belico, Gujanoj k aliaj eŭropaj posedaĵoj), ankaŭ el Hispanio k Portugalio.

Povos enmigri, ĜIS MIL nacianoj el: Germanio, Belgio, Ĉeĥoslovakio, Danio, Francio, Holando, Britio, Italio, Japanio, Norvegio, Svedio k Svisio.

El la ceteraj landoj, povos eniri nur ĜIS CENT el ĉiu.

Plie: ĉiu eniranto solene deklaros ne havi rasajn prijuĝojn, k esti preta, laŭokaze, starigi "miksitan meksikan familion", k loĝi seninterrompe en la lando. Oni preferos la virhomojn fraŭlajn, malpli ol 25 jaraĝajn, kiuj scipovas la oficialan lingvon k eble daŭrestados en la lando k alprenos ĝian kulturan vivon.

Por esti alpermesitaj la moninvestistaj enmigrantoj, ili devas pruvi vere posedi almenaŭ la minimuman necesan kapitalon por starigi la projektitan negocon, k nur se ili intencas sin dediĉi el agrikulturaj, industriaj aŭ eksportkomercaj aferoj. Por kolonigado oni nur parmesos la eniron se tion rajtigas la Sekretario pri Agrikulturo k Fomento. La teknikistoj estos nur alpermesataj se por tio rajtigas la Sekretario pri Nacia Ekonomio.

La eksterlandanoj kiuj sekve de malnova ĉeestado en Méjiko havas tie-ĉi interesojn ĉu en bienoj aŭ en ia ajn alia honesta negoco sed perdis la rajton de enestado, povos reeniri kiel rentistaj enmigrantoj se ili pruvos posedi ankoraŭ tiajn interesojn. Ankaŭ enmigros kiel rentistoj, tiuj kiuj pruvos havi ie ajn en la eksterlando kapitalon, rentumon aŭ pension kiu sufiĉas por pagi la vivelspezojn de la familio, je almenaŭ cent pesojn ĉiumonate (proksimume dudek dolaroj) por ĉiu ano pli ol 12 jaraĝa.

Por la eniro de studentoj, estos necese ke tiuj-ĉi havu pension sufiĉan, k nur se ili akceptas sin enskribi en la registaraj lernejoj, konformaj al la artikolo 3a. konstitucia.

La eksterlandanoj alvenintaj forkurante el politikaj persekutadoj kiuj endanĝerigus ilian vivon, devos loĝi plej proksime la enirlokon, k faros ĵurdeklaron antaŭ la Oficejo pri Loĝantaro; dum la Sekretario pri Internaj Aferoj ne decidas, ili ne povos lasi la azillokon nek sin dediĉi al ia ajn monprodukta okupado.

Finfine: Ĉiuokaze, la eksterlandanoj devos plenumi ĉiujn la kondiĉojn demanditaj por la eniro, k devos doni ĉiujn la garantiojn kiujn la leĝo demandos. La intelektuloj, la artistoj k iuj aliaj personoj invititaj de registaraj aŭ privataj institucioj de socia agado, povos eniri sengarantie, se tion postulas tiuj kiuj petas la enirpermeson.

ALDONO: Oni povas kredi ke la meksika registaro estas decidinta agi energie en migraj aferoj. Antaŭ kelkajn tagojn, oni kaptis de la polico kelkajn neregulajn enmigrantojn k elpelis ilin el la lando per la transatlantika ŝipo Orinoko; hazarde, en tiu boato venis pliajn migrantojn kiuj ne plenumis la necesajn kondiĉojn, tial Orinoko eliris forportante ambaŭ grupojn.

BIBLIOGRAFIO

ĈINIO HURLAS, kdo. Tank, p o b 1732, HONGKONG, Azio.—Bultenoj pri la nunaj okazaĵoj en Ĉinio, kelkaj ricevitaj per aerapoŝto; ni tradukas kion konsideras oportuna por la enlandaj gazetoj. La nro. 7 enhavas gravan paroladon de japano kondamnante la invadon kiu tiom multe kostas ne nur al Ĉinio sed al la japana popolo.

IAMB, van Gojenlaan 3, Bilthoven, Holando.—La Presservo de la Internacia Kontr militatista Oficejo dediĉas bultenon no. 13 al kdo. Bart de Ligt, la ĵus mortinta socialisto kiu lastatempe, laŭ la sama bulteno "preferis uzi anstataŭ anarkismo la vorton aŭtarkismo, ĉar li kalkulis tiun-ĉi esprimon "pli pozitivan".

ĈINIO EN FLAMO, eldono de Al la Nova Etapo, kosto 1 respkup. La kajero nro. 2 enhavas 20 desegnojn pri la invadmilito, kun klarigaj subskriboj. Ĝi celas ke la tuta mondo konu kion la ĉina popolo pensas pri la invadistoj k pri ilia fina sorto.

FLUGANTA SKRIBILO, 9 boul. Voltaire Issy-Les Moulineaux, Seine, Francio. —Samno P. Flageul, apostolo de la stenografio, publikigas en sia gazeto la Paroladon kiun li faris antaŭ la Esperantista Grupo de Parizo. La notindan riĉenhavan dokumenton ni ŝatis ne nur el historia vidpunkto sed ankaŭ el la persona, ĉar nian panon ni iam gajnis pere de tiu arto.

NUR 0.40 U.S dol. (6 resp-up. aŭ egalvaloro) kostos al vi la ilustrita libro EN ESPERANTO kiu bone klarigas la originojn de la diversaj konfliktoj inter LA MEKSIKA POPOLO KAJ LA IMPERIALISMO

¡Mendu de ni tuj!

MOZAIKO

LA OFERIGO DE ĈEKIO

Ni ricevis el Praha cirkuleron datumitan la 11an oktobro, signita de la "Virina Nacia Konsilantaro" k adresita al la virinoj de la tuta mondo. Ni provos ĝin diskonigi post traduko en nia lingvo. Ni funebras kun la ĉeĥa popolo pro la atenco per kiu oni oferigis ĝin, k pro la estonto de la homaro, ĉar ankaŭ ni kredas ke la perfido de la liganoj k la perforto de la teraviduloj ne savos la pacon. Neniam triumfis la semo de malamo; ĝi naskas dekoblan malamon.

ESPERANTINA

En la Norda Méjiko ĵus venis en la mondon, la 4an. Oktobro, denaska esperantistino, ido de leŭtenanto kolonelo Adolfo Abila Sanhes (Sanĉes) k sino. Karmen Martines de Abila; sro. Abila multe admiras Esperanton, kiun li jam komencis studi, k akorde kun sia edzino spontane donis al la nova filineto la belan nomon de ESPERANTINA. Tre kulturita, desegnisto, menslibera instruisto krom soldato, li estas firma subtenanto de la neografia movado, ĝis la grado oficiale ŝanĝi sian nomon, kiu antaŭe estis skribita Avila Sánchez.

Kun granda ĝojo ni sciigas pri ESPERANTINA al la tutmonda geesperantistaro.

Esperantistoj Senŝtatanaj

Antaŭ kelkajn monatojn oni komencis organizi en Buenos Aires la ALES (Argentina Ligo de Esperantistaj Senŝtatanoj), kiel filio de la TLES (Tutmonda Ligo de Esperantistoj Senŝtatanaj), sukcesinte. Sin turnu al kdo. J. Sabaté, Ayacucho 1073, Buenos Aires.

LA MEMORON

plifortigas kaj perfektigas laŭ metodo trifoje premiita de la Pariza Akademio.
Profesoro de mnemoniko D-ro D. FAJNŠTEJN, WILNO/Pollando/, Zawalna 15-11.
Postulu senpage prospektojn de la memorfortiga perkoresponda kurso en Esperanto kaj naciaj lingvoj.

ĈENLETERO KONTRAŬ JAPANAJ INVADISTOJ

Karaj gefratoj!

Sur tagĵurnaloj vi ĉiutage legas pri la maljusta, barbara k senhomeca perforto de la invadanta armeo de la japana imperiismo en la teritorio de la malnova lando, Ĉinio. Masakro, rabado, dombruligo, detruado, seksperforto de la moderne ekipita japana armeo ĉiutage ekstermas la senkulpajn, pacajn infanojn, virinojn k civilulojn de Ĉinio. K sendistinga bombardo al loĝkvartaloj homplenaj, plie naŭzas la mondon en senlaca ripetado. Vera honto por la homa historio. Sed des pli ĝi estas reala minaco al la internacia pacordo, tuthomara vivsekuro k moderna civilizacio. Ĉar se la justeco ne validas en Oriento ĝi nek validos en Okcidento. Venko de invadistoj signifas mortdanĝeron por la pacamantoj, kies sekuron garantias la internacia justeco k packontraktoj.

Ne en estonto, sed jam nun la maljusta invadmilito de la japana imperiismo plenrompis la pacan k lojalan negocadon de aliaj landoj en Ĉinio. Sekve rebati la invadismon de japanaj imperiistoj estas ne nur la tasko de la luktanta ĉina popolo k suferantaj japanaj antimilitaj elementoj, sed ankaŭ de ni ĉiuj justamaj k pacamaj homoj, en la ceteraj landoj.

Tiuokaze ni devas ne nur simpatii, kunsenti k paroli, sed efektive partopreni mem k instigi la registaron plenumi almenaŭ la jenon:

1. Bojkoti la japanajn varojn.
2. Malpermesi la transportadon de municiaj materialoj al la invadanta Japanio.
3. Ĉiel helpi la invadatan Ĉinion laŭ la rezolucioj de Ligo de Nacioj, precipe donaci kuracilojn k liveri monprunton.

Por esprimi mian pretecon al la supraj promesoj k alvoki aliajn al la samaj klopodoj mi kopias ĉi tiun ĉenleteron en 10 ekzempleroj, el kiuj mi sendas 9 al miaj diversaj amikoj k konatuloj, unu al Ĉina Esperanto Ligo, P. O. Box N°. 1732, Hongkong, Azio, por ke la lasta faru statistikon k ĝin sendu al Ligo de Nacioj.

HODLER, KABE, estis la unuaj, kiuj eldiris: Ellernu. Ni konstante varbas novajn adeptojn, sed ni devas zorgi, ke la komencantoj estu veraj, perfektaj esperantistoj. Tion oni povas plej bone atingi, uzante en progresaj kursoj la jus aperintan libron de

D-ro Francisko Szilágyi,

Ellernu!

Ĝi estas ne nur la daŭrigo de la komencanta kurso, aperinta en ses lingvoj el la plumo de la sama aŭtoro, sed la unua sistema progresa kurso kun divido en lecionoj. Uzebla en ĉiuj landoj. Postulu nur vialingvan eldonon, kun aldonita frazaro.

LA LIBRO 120 PAĜA KOSTAS NUR -.56 USA dol.

Aldonu 10% sendkostoj

Al la instruistoj, kiuj ĝin uzas en la kurso ni liveras

Tute Senpage

ekzempleron de la PLENA GRAMATIKO DE ESPERANTO de Kalocsay-Waringhien dua eldono (preskaŭ 500 paĝoj) se ili mendas almenaŭ dudek ekzemplerojn de la progresa libro. (Al ĉiu kursgvidanto ni donacas nur 1 ekzempleron.)

El'onis: Literatura Mondo, Budapest, IX., Sorcksári-strato 38

★

KORESPONDADO

(Kosto: 2 linioj 1 resp-kup. aŭ egalvaloro)

Manuel C Rodríguez, Ap. 2482, MEJIKO, D. F., ipm; nur respondas se oni sendas lin almenaŭ Fr. 25 en pmarkoj.

J. REYES BERMUDES, Ap. 3081, Marina Sta., Mayagués, Puerto Riko, korespondos kun orientanoj pri teozofio, filozofio k biologio.

Ĉiu ricevinto de tiu ĉi ĉenletero, ĉu unuafoje aŭ ne, estas petata nepre tuj multobligi ĝin en 10 kopioj k dissendi ilin kiel mi faris. Oni certe povas ankaŭ traduki la leteron en aliaj lingvoj por disvastigi en aliaj lingvoregionoj.

subskribo: Johano Graŭsdin;
profesio: meblisto;
loĝloko: Winipego, Kanado.

(IDIOMA ISPAMERIKO) PORTE PAGADO

RENOVIGO

(ṜENOBASION)

PERIODIKO ṜEBOLUSIONARIO BILINGUE

PUBLIKASION DE EDITORIAL LUMEN, DE MEJIKO

¡ A LA LIBERTAD POR EL ESTUDIO I EL TRABAJO !

Ṛejistrado en el Koṛeo de la Metrópoli komo Artíkulo de 2a. Klase, el 2 de Febrero de 1937.

AÑO IV ★ JESUS AMAYA, DIREKTOR. AP 59, MEJIKO, D.F., NOBIEMBRE 15 1938. ★ NO. 17

¿ṜEAKOMODOS?

DE BES en kuando, todo en el uniberso se sakude para ayar nueba postura. Komprendido este prinsipio, ya no admiran los frekuentes mobimientos de ṛeakomodo en asuntos de fronteras. El ombre es un sér migrante. Lo prueba la istoria de kualkiera época. Por eso el konflikto por posesión de tieṛa siempre existirá, pues asta en el menor poblado abita jente nasida en otro lugar, i es dueña de algo mientras muhos natibos nada poseen, de lo ke se orijina embidia, odio, geṛa, ets.

Amérika podría kontener además de sus abitantes aktuales, todos los pueblos atormentados de Europa, i debolberles la perdida pas i felisidad. Ayí ṛadika la difeṛensia entre amerikano i europeo: éste kasi desde al naser siente i teme la miseria, por eyo se apura por aoñar i akaparar; mientras, el amerikaño soporta la pobresa, sin muho sufrir, gastando o tirando alegremente lo ke gana, lo ke de algún modo toma de los otros. Además, no existe en Amérika el abominable odio de ṛasas, i el extranjero ke se kasa kon mujer del país es aseptado de korasón.

Lo malo del Biejo Mundo nos alkansa, i aora los gobiernos ameṛikanos difikultan la entrada de extranjeros, por kausas no polítikas sino ekonómikas; de kontinuar pretendiéndose, komo ase Alemania, ke la tieṛa donde se permitió entrar a extraños se kombierta en extranjera, la inmigrasión será todabía más difísil. Méjiko siempre aseptó kon agrado a los extranjeros, i aora lo limita porke á poko fue obligado a ṛepatriar medio miyón de mejikanos expulsados de Estados Unidos, en donde todabía keda otro miyón i medio; el konflikto kon los amos petroleros fue kreado por la despiadada kodisia i la estupidés de éstos, ke se kreyeron en el sentro del Afrika manejando manadas de esklabos semianimales.

Kada bes más bisible es la dekadensia del Biejo Mundo, del kuál esperamos los "bárbaros" durante largo tiempo, enseñansa, ejemplo. Kisá, si no se presenta una pronta ṛeaksión ke pruebe grandesa moral, Amérika ya no se okupará del kontinente enlokesido. Lo ke aora okuṛe ayá no es ya simple ṛeakomodo de ṛasas sino bergonsosa pérdida de todo lo grande i bueno. ¿Bendrá el kaos?

PARA LA ISTORIA DE LA LENGUA

¡URJE EL DIKSIONARIO MEJIKANO!

En el núm. 7 de la "Revista de Educación", órgano ofisial de nuestra Sekretaría de Edukasión, biene un artíkulo del profesor Manuel Belaskes Andrade titulado "Méjiko debe aser su Diksionario", ke si tubiéramos espasio reprodusiríamos akí para komentar en detaye.

Aduse el profesor Belaskes una rasón fundamental en apoyo de su inisiatiba: ke la mentalidad mejikana es distinta a la española, ya ke jeografía, etnolojía, gobierno, sosiedad, ets., son diferentes. Dise en algunos pasajes:

Los mejikanos nesesitamos un diksionario de la lengua de orijen español ke se abla en Méjiko, no en la Península. Así komo isimos la independensia polítika de España i estamos luhando por konsegir la independensia ekonómika de la misma un siglo i kuarto después, debemos sakudir esa dependensia linguístika ke nos á maniatado i esklabisado espirituálmente todabía oi, liberasión linguístika ke trae implísita en todo tiempo la libertad de pensamiento, kreensia, reflexión, expresión....El Diksionario de la Lengua Española está, en nuestro sentir, atrasado en barios aspektos de kriterio filosófiko i sientífiko; en muhas de sus definisiones ase uso de las palabras: BIRTUD, kon sentido relijioso i dogmátiko; ALMA, konsepsión teolójika i metafísika; FAKULTAD, ekiparada kon dón dibino....Los ke nos lean kisás piensen ke nuestra luha es utópika, desasertada, ispanófoba. Ninguno ke sinseramente inisia una rebolusión independisadora de kualkiera esklabitud, es kerido, perdonado. Nosotros los mejikanos tenemos todabía, komo pueblo kolonial ke fuimos, muhas kadenas, ligas, ataduras ke no dejan desarroyarnos kon nuestros propios impulsos, karakterístikas i balores, en la direksión i grado ke marken nuestras posibilidades....Arguirán los más, ke de aseptar nuestra luha kada país de prosedensia ispánika aría su diksionario i entonses se estableserá una falta de entendimiento linguístika. No lo kreemos. Pensamos ke pegado el kaso, el Diksionario de la Lengua Española sería sólo una autoridad literaria, komo lo son aktualmente el latín i el griego, de aklarasión istórika, filolójika i lexikográfika en kuanto a la país o matris de las palabras ke aún perduran komo medios aktibos de expresión, pues una gran mayoría de eyas se ben figurar komo relikias baliosas de un museo de la lengua kasteyana....Damos el primer grito de independensia linguístika; a ber si ai kien nos sekunde desde luego o nos dejan: komo una bos ke klama en el desierto.

¡Kuánto podríamos desir al marjen de lo anterior! Pero debemos sintetisar: No es éste el primer grito de independensia linguístika sino uno más komo tántos ke se an perdido en el metafóriko Sasre. Todo lo ke el señor profesor Belaskes dise, i muho más, ya á sido impreso repetidamente en las publikasiones de la kampaña offista. Sorprende ke este edukador tan bien orientado en jeneral, no mensjone sikiera la kuestión ortográfika tan estrehamente ligada; i nos sorprende por ser imposible ke si no se le bino a la mente komo kosa lójika, no aya oído ablar sikiera una bes de la kampaña neográfika inisiada ¡ase dies años! en Guadalajara, sostenida sin interupsión, extendida por todo el país i asta fuéra mediante tres periódikos neográfikos ke se mandan konstante i gratuitamente al Presidente de la República, a sus Ministros, a las Kámaras, al Poder Judisial, a los Gobernadores, a todos los Departamentos (el del prof. Belaskes inklusibe), a los periódikos ofisiales i de toda naturalesa, sosiedades sientífikas, sentrales obreras, i en fin, a kuantas entidades puede alkansar este esfuerso de unos kuantos "lokos" ke rekortan el pan material a sus ijos i lo kombierten en semiya espiritual para sembrarla en todo un Kontinente.

El Diksionario Mejikano (Ispamerikano mejor diho), es parte de la kampaña neográfika, i ai algo adelantado ya, enkontrándose lista la seksión de rejionalismos jaliskenses a kargo del presidente Alberto M Brambila i el sekretario del Grupo Sentral de Ortógrafos Rebolusionarios, Luis Paes (*Pasa a la pájina 9*)

KRITIKA ISTORIKA

BIDAS PARALELAS — LAS DOS GUADALUPES

GUADALUPE,
Extremadura, España.

Según la leyenda, en 1322 se apareció a un pastor la Birjen María en Guadalupe, probinsia de Káseres. I poko después se inisió la konstruksión del monasterio ke aún existe. Un poko al Suroeste se aya Medeyín, el pueblo natal de Ernán Kortés, múi deboto asta su muerte, de la Birjen de Guadalupe su paisana.

GUADALUPE,
Méjiko, D. F.

El sero del Tepeyak, donde según la leyenda se apareció la Birjen María al indio Juan Diego. El sementerio kuyo tapial se be a la dereha, es un berdadero panteón donde solamente los grandes pueden ser sepultados: El Gobierno, sosio obligatorio de todos los negosios, kobra $300 00 por el pribilejio de pudrirse en el sitio donde puso su dibina planta la Madre de Dios.

EL KORASON de Méjiko no está donde oi se lebanta la gran katedral metropolitana, sitio en ke los méjika enkontraron en 1325 el águia sobre el nopal, sino 5 kilómetros al Norte, en Guadalupe Idalgo (Gustabo A Madero). Akí, después de fundar Méjiko-Tenohtitlan los indios peregrinos, establesieron el kulto a la Madre de los Dioses, título ke dieron a la donseya de Kuluakan al sakrifikarla en Tisapan. La idolatría a.ésta, Tonantsin, "prebalesía kuando nuestros frailes binieron", dise Saagún, i los fransiskanos "determinaron poner iglesia i templo" agrega Torkemada. I aki polarisa oi el ferbor relijioso de los mejikanos.

¿Ké tiene de raro ke siendo extremeños los kapitanes del guadalupano Ernán Kortés, se diera el nombre de Guadalupe a Tositlan, donde los fransiskanos sustituyeron el kulto a la Madre de los Dioses kon el de la Madre de Dios? Sinembargo, kuando en 1931 aparesió el libro "La Madre de Dios", los ultramontanos pidieron la ogera para él i el kadalso para el autor.

Bidas paralelas: La Guadalupe de España, suplantada por su ija de Méjiko, dekae i paresse aora por ayarse en sona de geña. La de Méjiko, dueña del korasón mejikano, progresa, prospera, mientras los direktores de su kulto paresen olbidar su orijen, ke es el mismo de todo lo jenuino mejikano: mestiso de español e indio.

LETRAS I MAS LETRAS

Bibliografía, Emerografía, Krítika

REVISTA BOLIVARIANA, director David Salgado Gómez, Bogotá, Colombia.—Esta ñebista, dedikada a mantener bibo el fuego del amor a la memoria de Simón Bolíbar, publika en kada número datos i dokumentos de importansia. Komo BIBLIOTECAS Y LIBROS no. 15 trae entre otras kosas buenas una fotokromía del Libertador, se nos okuŕe la duda de kuál de los sinko pueblos ke le deben la libertad konserbará más biba gratitud: Bolibia, Perú, Ekuador, Kolombia, o Benesuela su tieña natal.

LA SEMANA COMICA, S. José Kostaŕika. —Por 15 sents., don Pio Luis Akuña proporsiona kada sábado a sus koteŕáneos abundante i grasioso material literario, karikaturas i artístikos fotomontajes, todo en ameno konjunto, ke indudablemente proboka toŕentes de karkajadas, también kisás frunsimientos de seño en los aludidos.

DR. DIEGO CARBONELL, "General O' Leary, íntimo", 387 pp., Editorial Elite, Caracas.—Las kartas del éroe irlandés a su esposa benesolana, yenas de datos sobre las kampañas de Bolíbar a kien akompañó asta Santa Marta; komo kuriosidad añotamos ke O'Leary trató personalmente al diktador mejikano Santa Ana. El doktor Karbonel, ombre de siensia i afamado autor, ase preséder al Epistolario una amplia i komprensible biografía. Magnífika impresión, interesantes fotografías, loable empresa ŕealisada kon la meresida ayuda del gobierno benesolano.

ESTRELLA GENTA, "Cantos de la Palabra Iluminada", 2o. tomo, 107 pp., Montevideo.—Si ke parese ŕaro, en una mujer joben i beya, ese alejamiento de la materia para busear en el infinito; tiene eya komo obsesión lo de puertas ke se abren o se sieŕan; en "Reflejo" propone la unión de las almas para ayar la berdad; en otra parte esklama "no es mi sielo este sielo", i en "De ŕegreso" aúnke muestra tristesa porke "los ombres son manos i bokas", termina findiéndose a la tirana lei de la bida. Ija de un poeta, Estreya eredó dignamente.

RICARDO DELGADO, "Las Monedas Jaliscienses durante la Epoca Revolucionaria", 284 pp., Guadalajara, Jal., 1938.—Notable i loable kompilasión de datos sobre la moneda ke emitieron en Jalisko, de 1913 a 1935, gobierno, bankos, faksiones ŕebolusionarias, asendados, komersiantes i kristeros, todo kon sentenares de ilustrasiones. Un modelo de lo ke debe aserse—i superararse—en el ŕesto del país para poder eskribir kompleto este importante kapítulo de la numismátika mejikana. Su prólogo, "Palabras Inisiales", es un ŕesumen de nuestra istoria kontemporánea, i pretende kulpar a la Rebo.usión de los males presentes. No estamos de akuerdo: la emos segido de serka desde 1909 sin pedirle jamás la menor granjería, emos bapuleado—i kontinuaremos—a los falsarios, a los koŕuptores i a los prebarikadores, pero segimos kreyendo en eya kombensidos de ke sólo kuando triunfe integralmente abrá pan, pas i felisidad para todos; los lodos pestilentes i biskosos ke tanto daño nos kausan son ijos de akeyos polbos, los del ŕéjimen sosial en ke nasimos...

DR. DIEGO CARBONELL, "La Parasitología en Venezuela y los trabajos del Dr. M. Núñez Tovar", 420 pp., Lit. y Tip. del Comercio, Caracas, 1938.—Legos en la siensia, nos konkretamos a ŕendir admirasión a los ke ŕealmente le dedikan su bida, komo Nuñes Tobar i Karbonel. Abiendo bibido en ŕejión tropikal komprendemos el balor de los estudios sobre parasitolojía. El amenísimo Eskema de Istoria Nasional nos subyuga. I nos sorprende enkontrar en la fauna benesolana el *tabanus mexicanus;* ¿en dónde no se meterán nuestros paisanos? Según tarjeta adjunta, el embío lo ase el jeneral E. Lopes Kontreras a nombre de biuda e ijos del ilustre doktor Nuñes; el señor presidente de Benesuela nos konfunde...

ATLETAS, Manisales, Kolombia.—Esta ŕebista se á dignado ŕeferirse a los periódikos sostenedores de la kampaña neográfika. Konserbamos su nombre kon gratitud; esperamos algún día koŕesponder a su fraternal aktitud.

MESA REBUELTA

¡APRENDED, KASIKIYOS!

El Presidente de la República, jeneral Lásaro Kárdenas, eskribió al direktor de "Renovigo" yamándolo amigo i felisitándolo a nombre del Gobierno i personalmente "por el kontinjente ekonómiko ke en forma patriótika i espontánea á aportado para ayudar al pago de la indemnisasión a las kompañías petroleras".

Al publikar esto no buskamos sonarnos solos el bombo i los platiyos sino aser resaltar el kontraste entre el komportamiento del Primer Siudadano de Méjiko i tanto sapo inflado, tiraniyo de kuarta o bijésima kategoría kon ke frekuentemente se tropiesa i askea uno en las ofisinas gubernamentales.

ESPERANTINA

Ija de nuestro kerido paladín norteño el tte. korl. Adolfo Abila Sanhes i su digna kompañera doña Karmen Martines de Abila, es la primera esperantista mejikana de nasimiento. El día 4 de oktubre último tubo lugar este suseso, grato no sólo a sus padres sino a sus numerosos amigos, al ejérsito neográfiko, i a la fraternidad esperantista de todo el mundo, a la kuál informamos en la seksión respektiba de este mismo número.

LETRAS I MAS....

JUAN CARLOS SABAT PEBE, "Retornos del Apex", 165 pp., Montevideo 1938.—Manojo de ensayos de la más elebada literatura. El joben profesor de beyas letras se tutea kon todo el Olimpo, desde Omero i Birjilio asta Goete i Rodó. Kon justisia le an sido tán elojiados sus libros anteriores; i le será éste, ke él renunsia a klasifikar i ruega no se klasifike.

VOZ DE MADRID, Semanario de información y orientación de la ayuda a la Democracia Española; 3 dólares al año, Etienne Chauvin, 3, rue Montholon, Paris 9, Francia.—Exelente periódiko a gran formato; por su magnífika presentasión, por su selekto material, merese lektores.... i suskriptores.

Los Ijos de la Rebolusión

El subteniente Rojelio Brambila Pelayo, primojénito del direktor de la kampaña ofrista, ase onor a su nombre, i además de batirse kon las armas kontra los bandoleros de Sediyo en kuya rejión á estado barios meses, propaga la reforma ortográfika en forma efektiba. Además de unas "Aklarasiones" impresas, de karákter personal, tenemos a la bista un pliego dirijido a los Kadetes del Kolejio Militar adjuntándoles, también impreso, su imno al mismo, "Onor a mi Kolejio Eroiko!", en el ke no sólo notamos el entusiasmo jubenil i la kapasidad de afankar estrofas a la lira, sino ke sentimos bibrar bigoroso, el espíritu de korporasión. En el subteniente Brambila bemos la segunda jenerasión de la Rebolusión, fuerte físika i moralmente para defenderla i yebarla al apoteosis.

La Asosiasión India de Amérika

El doktor Barnabas S'hiuhushu, residente en Kirkwood, Misuri, jefe ejekutibo de la Asosiasión India de Amérika, partisipa a nuestro direktor abérsele nombrado Miembro Onorario de ésta asta 1945. El objetibo de la sosiedad es, según el lema, "Ayudar al Indio para ke se ayude él mismo". Informa el doktor S'hiuhushu, ke el jeneral Lásaro Kárdenas es miembro aktibo de la asosiasión, i manifiesta el deseo de ke organisemos en Méjiko una filial de la misma.

Benimos deklinando perteneser a las sosiedades sientífikas de tipo burgés. Tratándose de los indios, kuya sangre, komo dise el repetido ejekutibo, nos enorguyese yebar en las benas en poka o muha proporsión, aseptaríamos aktuar. Pasamos la imbitasión a los lektores.

Un Amigo de Méjiko

El maestro i kerido kompañero benesolano, doktor Karlos Leon, miembro del Konsejo Munisipal de Karakas, primer kuerpo kolejiado de lejítima estraksión popular, propuso en éste ke se dé a una kaye de la siudad, el nombre del libertador Migel Idalgo, aprobándose. Méjiko sabrá estimar el sinsero omenaje.

PIKOTASOS por TEOGONO

¿GASAPO MAJISTRAL, "PATA", O SUISIDIO AKADEMIKO PURO?

Inkreíble: al presidente perpetuo de la Akademia Mejikana de la Lengua, koŕespondiente de la ex-Real Española, se le eskapan gasapos de pura sangre, de ésos ke akusan supina ignoransia no de la "ortografía" akadémika sino de ŕudimentos gramatikales. Béase el número 7,969 del diario "El Universal" de Méjiko, 4 de oktubre de 1938, primera seksión, plana 3, kolumnas 3 a 6; ayí, el señor Eduardo Payares, en extenso artíkulo intitulado "Don Federico Gamboa y Vasconcelos", able de "Mi Diario", segunda serie, tomo 2, ŕesién editado, ke abarka la autobiografía del famoso nobelista i direktor bitalisio de la Akademia de la Lengua, durante los años 1909/11; el señor Payares, otro literato de alto koturno, ase soltar al maestro un gasapo moŕokotudo, según lo muestra el paŕafo isografiado a kontinuasión:

"Un detalle conmovedor que tal vez ignoren muchos revolucionarios maderistas, aparece en la memoria correspondiente al 21 de diciembre de 1910, detalle que pinta la grandeza de alma de Aquiles Serdán: "A la noche, visítame Francisco Orla, y en su charla me cuenta que Aquiles Serdán iba y besaba a cada uno de sus compañeros, conforme fueron CALLENDO moribundos o muertos".

¡CALLENDO! El señor Gamboa es persona de altísima kultura. Representó a Méjiko diplomátikamente en barios países, i fue Ministro de Relasiones de Biktoriano Uerta. I akaba de kumplir sinkuenta años de nobelista, lo ke le an festejado públikamente. ¡Kuándo, dónde i kómo bino a *kayer!*

En serio: Si el ŕespetable señor lisensiado don Federiko Gamboa, presidente de la Akademia de la Lengua i maestro de eskritores, no pudo aprender en medio siglo la manera de eskribir koŕektamente el jerundio del berbo kaer, ¿ké esperansa ai de ke lo aga el bulgo? El felís imbentor de la Santa más "santa" supo lo ke intentó desir; si eskribiera fonétikamente, el majistral gasapo no abría nasido.

EL KOMAL LE DIJO A LA OYA: ¡KE POPA TAN NEGRA TIENES!

Es fama ke nadie be sus propios defektos pero sí en detaye i amplifikados, los del besino. Tal okuŕe kon tantos gobiernitos amerikanos enkabesados por "beneméritos", "libertadores", "pasifikadores", "ŕestauradores" i parodias dè duhes i fürers, kon beneplásito de los ŕespektibos pueblos, si emos de kreer a los periódikos; 14 diktadorsuelos en total kuenta un kolega yanki. Pero bayamos al grano:

No ase muho, un artikulista de Kuba, puso kolor de periko a Trujiyo, el superombre de la ŕepúblika Dominikana, i no tardó en ŕesibir, de un kolega kuyo nombre se nos eskapa, una andanada de kolor más oskuro i oloroso, ŕeprohándole ke se okupara de los fuereños teniendo en kasa a Batista, ke es toda una piesa de jénero de donde muho puede kortarse.

Después se iso públiko ke en Perú aprendieron a los ke ŕepartían un diskurso del presidente mejikano. En Nikaragua, el kolega "El Sol" dio la notisia, i asta se atrebió a poner el ŕetrato de Kárdenas en otra edisión; komo el asesino de Sandino tiene la piel múi delikada, konfiskó la edisión i proibió ke bolbiera a alumbrar el astro de Kastro.

I algo semejante pudiera kontarse de otros países ermanos (por no desir kasi todos), talbés kon dos o tres esepsiones.

¿Ke de ké kolor tenemos aká la popa? Kontesta en "Kultura Proletaria" de Nueba York un anarkista de la FAI ke ase poko nos bisitó: En Méjiko, la libertad de pensamiento i aksión es kompleta.

Benimos sosteniendo ke estudiar el fáŕago de ŕeglas i kontraŕeglas de la diske ortografía española para eskribir en ispamerikano es aserse tonto i ŕobar a los demás. El presidente de la Akademia de la Lengua akaba de suisidarse dándonos la ŕasón: le yorarán en Madrid i en Salamanka. ¡Ke "Santa" lo akoja en su tan suspirado paraíso!

RENOVIGO

(RENOBASION)

Publikasión de EDITORIAL LUMEN

Seskimensual Independiente

Direktor JESUS AMAYA

Administrador JESUS AMAYA E.

Koŕeo (Poŝt): Ap. 59,
MEJIKO, D. F.

Ofisina i tayer: Biyanueba 68.

Periódiko Řebolusionario Bilingue: Esperantista i miembro del "Grupo Sentral de Ortógrafos Řebolusionarios", de Guadalajara, Jal. Miembro fundador del Bloke Periodístiko Nasional, de Méjiko, D. F.

Suskripsión: 10 números $1.00

Anunsios: plana entera, $18.00; ½ plana, $9.00; ¼, $5.00.

Eksterlande: 10 numeroj D 0.50.

Monŝangĝo: 1 US. dolaro, $4.00.
Usonaj k francaj poŝtmarkoj akceptataj.

Řepresentante en Ŕspaña
Karlos Kostas Albares,
Pablo Iglesias 45, BARSELONA.

Sólo aseptamos ko'aborasión ke esté dentro de nuestro progama i no exeda de una kolumna. No debolbemos orijinales ni entablamos koŕespondensia al řespekto.

Ni akceptos notojn el korespondentoj, por laŭebla publikigo, nur se la temo ne kunpuŝas nian programon k se ilia longeco ne surpasas unu kolonon. Kiu volos personan respondon, nepre antaŭpagu la poŝtelspezon—aldonu respkuponon.

Kanjeamos. Ni interŝanĝadas.

PARA LA ISTORIA. . . .

(*De la pájina 4*) Brohi. Sólo ke muha es la mies i pokos los segadores. Si kuantos komo el prof. Belaskes, sienten la nesesidad de la independensia linguístika, tradujeran en aksión sus ideas, arían labor berdadera aselerando la transformasión mental del pueblo ke el mobimiento oŕfista inisió i yeba adelante kon firmesa aunke "tortugeskamente", komo dijo un estimable opositor. Sabido es kómo ganó la tortuga a la liebre la kařera de la fábula.

No se nos okulta lo ke intentará aserse en no lejana feha, kuando el mobimiento neografista akose a los konserbadores asta aser insostenible su situasión: konfeksionar una ensalada en ke figuren los puntos fundamentales del oŕfismo para presentarla komo nobedad, komo luminosa imbensión ke se imponga a sien miyones de ispamerikanos. Pero eyo no susederá así: Podemos asegurar ke frakasaría ŕuidosamente el indibiduo, la entidad burokrátika ke pretendiera bestirse kon las plumas oŕfistas. Estratéjikamente situados en toda Ispamérika, los paladines del oŕfismo están preparados i desididos a impedir ke los ke asta oi an kombatido o finjido ignorar la penosa siembra de la řeforma ortográfika para propisiar la transformasión mental de todo un Kontinente, yegen lansando gritos de biktoria i traten de apoderarse de una koseha ke sólo pertenese al pueblo.

LITERATURA BELIKA

"A los trabajadores japoneses! Señores:

Kon esperar i aguardar, la liberasión de ningún modo bendrá. Ya es tiempo en ke los pueblos de todo el mundo deben batayar por la libertad. Bosotros, los ermanos obreros ke teneis en las manos el dereho a produsir i el korasón de la soldadeska japonesa: ¡despertad a la gran salud! En buestras manos teneis: la suerte del Asia oriental, así pues, luhad mediante la uelga para aser ke pereska el militarismo japonés i por anikilar el dolor ke sufren ambos pueblos ermanos!

Del Sindikato Obrero."

(Así desía uno de los bolantes aŕojados por abiadores hinos sobre suelo japonés. Tradusimos de "L'Oazo", Ipoh, Perak, Malaya).

ANUNSIOS EN RESIPROSIDAD

PERSONALIDAD
Y CULTURA MENTAL
REVISTA MENSUAL
Dirección: Apartado 2302
Suscripción anual: Tres pesos M.A.
HABANA, Cuba.
A solicitud servimos un ejemplar-muestra a cualquier lugar.
Haga su remesa por giro postal o bancario a la orden.

TIERRA
Revista Mensual
Letras, Artes, Ciencias, Información
Director: M. Herminio Cisneros Z.
Ejemplar: 20 ctvs. Al año: S/. 2.00
Plaza de Armas, nos. 44 y 46.
AMBO, Perú.

VARIEDADES
Revista mensual mexicana
Pida número-muestra a 2702 N Harwood
DALLAS, TEXAS

EL ESKANDALO
Boletín Mensual de Iskierda
Kun Esperanta Sekcio
Direktor JOSE MA. GOMES OHOA
Ofisina: paseo Bolíbar, Kuartel-Líbano 120
BARANKIYA, Kolombia

SUSCRIBASE A
EL ESPECTADOR HABANERO
"El Magacén de las Tres Américas"
(PUBLICACION MENSUAL)
y tendrá derecho a los beneficios que ofrece el
CIRCULO INTERNACIONAL AMERICANISTA
Suscripción Anual: $3.00 (Mon. Cubana o U. S.)
Haga su remesa por Giro Postal o Bancario a la orden de:
EL ESPECTADOR HABANERO
CALLE OBISPO 69, HABANA, CUBA

EDITORIAL LUMEN
Kasa mejikana fundada en 1931. (N. K R. 8504)
"ELMS"
SERBISIO PERIODISTIKO INTERNASIONAL.
IMPRESION DE LIBROS. TRADUKSIONES
SUSKRIPSIONES A PRENSA ESPERANTISTA.
LIBROS DE BRAMBILA, EN ESPERANTO, I NUESTRAS EDISIONES:

De Antonio Garsa Ruis
"El Motor de Explosión al Alcance de Todos" $2.80

Del Dr. E. Brondo Whitt
"Nuevo Leon", nobela, 400 pájinas, 115 grabados..... "2.55

De Jesús Amaya
"El Fuereño" ..... "1.55
"La Silabizasión Inglesa"..... "1.55
"La Madre de Dios" .... "1.80
Los Prekursores de Shakespeare (*ortografía fasional*) ..... "1.00
Los Precursores de Shakespeare (*2a. edn., ortografía española*) "1.25
"Bokabulario Esperanto-Ispamerikano" ..... "0.75
"Méjiko kaj Kárdenas", krítika istórika (*en Esperanto*) ..... "1.25
(Presios para Amérika i España; otros países, 10% de aumento).

RENOVIGO, bimestral OFRI-Esperantista, 10 números..... "1.00
Timbres propaganda OFRI-Esperanto, engomados, 100... "0.50
Distintibos OFRI-Esperanto.. .. "0.50
ESPERANTO KONDENSADO, la gramátika a la bista, 25 ojas "0 50
TARJETAS BISITA Ofri-Esperanto a 3 tintas, kon su nombre i direksión, 100 ....."1.00

Kambio: 1 dólar, $ 4.00. Aseptamos timbres postales de E. U. i Fransia.
Korespondensia i jiros, a
EDITORIAL LUMEN
AP. 59 MEJIKO, D. F.